

ניסן תשפ"ו
מרץ 2026

גבורה וחירוף נפש בקרב: המברק עבור יעבור קרב המיתלה במלחמת סיני וגבורת קצין הקשר הגדודי סג"ם דן שליט אל"ם בדימוס דניאל רוזן

תמצית

הקרב במעבר המיתלה היה קרב בין חטיבת הצנחנים 202, בפיקודו של סא"ל (לימים אלוף) אריאל (אריק) שרון, לבין כוח חי"ר מצרי, שהתבצר במיצר חיטאן בחלקו המזרחי של מעבר המיתלה.

הקרב החל אחרי שסיור בהובלת מג"ד הנח"ל המוצנח 88, רס"ן (לימים רא"ל) מרדכי (מוטה) גור (גורבן), 'נתקע' במארב מצרי במיצר, בלי יכולת להתקדם או לסגת, והסתיים במהלך הלילה בקרב פנים-אלפנים הרואי, קשה ומורכב, עקוב מדם, בו הצנחנים טיהרו עמדת אויב אחר עמדת אויב לאורך הרכסים, כאשר כוח גדוד אחד נע ממערב למזרח, בפיקודו של מג"ד 88 מרדכי (מוטה) גור, וכוח גדוד ד' נע ממזרח למערב, בפיקודו של מג"ד גדוד ד' רס"ן (לימים תא"ל) אהרון דויד. שני הכוחות נעו בתנועת מלקחיים, מצפון ומדרום לכביש שעבר במיצר. זו הייתה הדרך היחידה כדי לפנות את הפצועים וההרוגים שהיו מוטלים בצדי הדרך בין כלי רכב עולים באש, וכדי לסיים את הקרב בניצחון. למצרים לא הייתה אפשרות נסיגה והם נלחמו בגבורה, עד שהוכרעו.

הקרב הוכיח את כושר העמידה וכושר הלחימה של לוחמי הצנחנים, ותושיית מפקדיהם, והתקבע במורשת הקרב של צה"ל כמופת לגבורה, הקרבה ודבקות במטרה. עשרה מלוחמי חטיבת הצנחנים קיבלו עיטורים על גבורתם בקרב זה, וביניהם סג"ם דן שליט, קשר"ג 88.

מלחמת סיני – רקע

מלחמת סיני, הידועה גם כמבצע 'קדש', התנהלה בין בריטניה, צרפת וישראל לבין מצרים, בין 29 באוקטובר ל-5 בנובמבר 1956. בריטניה וצרפת יזמו את המלחמה וישראל הצטרפה אליהם.

בשנים 1955 – 1956 הורע מצבה של ישראל והגיע לחומרה שלא הייתה כמותה מאז מלחמת העצמאות. שלושה גורמים חברו למצב זה: הפגיעה בחופש המעבר במצרי טיראן;¹ חשש ישראל מפני יוזמה של צבאות ערב לחידוש הלחימה והכנות מצרים למלחמה כוללת בישראל;² שיבוש החיים התקינים בישראל בידי מסתננים ויחידות פשיטה ערביות, שביצעו מעשי חבלה ורצח בתחומי ישראל בתמיכת מדינות ערב (מאוגוסט 1955 הפעיל צבא מצרים יחידות פידאיון ברצועת עזה).³ בספטמבר 1955 חתמה מצרים על עסקת נשק עם

¹ בשנת 1951 חסמה מצרים את המעבר בתעלת סואץ בפני ספינות ישראליות, בניגוד לכללי המשפט הבינלאומי, וכעבור שנתיים מנעה גם מעבר סחורות לישראל בספינות הנושאות דגל זר. בשנת 1953 חסמו המצרים את השיט הישראלי במצרי טיראן ובספטמבר 1955 הורחב סגר זה גם לתחום האווירי של מצרי טיראן. פעולה במישור המדיני להסרת הסגר לא צלחה. באוקטובר 1955 שקלה ישראל פעולה צבאית לפתיחת מצרי טיראן, אך הממשלה החליטה כי אין העת מתאימה לכך.

² הקמת מפקדה צבאית משותפת למצרים ולסוריה באוקטובר 1955 (שירדן הצטרפה אליה ערב מלחמת סיני), והצהרות מנהיגי ערב, ביססו את החשש כי בכוונת מדינות ערב להכחיד את מדינת ישראל.

³ מסיום מלחמת העצמאות עד מלחמת סיני נהרגו 264 ונפצעו 477 ישראלים בפעילויות חבלה ורצח של מסתננים בישראל ובפעולות תגמול, שלא עצרו את מעשי החבלה והרצח. בחודש שקדם למלחמת סיני ביצע צה"ל ארבע פעולות תגמול נרחבות בירדן (פיצוץ בנייני המשטרה בארהווה, עירנדל, חוסאן וקלקליה) כתגובה לפעולות פדאיון.

ציכוסלובקיה, בתמיכת ברית המועצות, לאספקת נשק סובייטי מתקדם בכמות גדולה.⁴ עסקה זו שינתה את יחסי הכוחות, יצרה למצרים יתרון איכותי ונתפסה בישראל כאיום קיומי.

ב-26 ביולי 1956 הלאים מנהיג מצרים, גמאל עבד אל נאצר, את תעלת סואץ. בריטניה וצרפת, שחששו לחופש השיט בתעלה, תכננו כתגובה מהלך צבאי (מבצע Musketeer) להשתלטות על תעלת סואץ. בריטניה וצרפת יזמו את המלחמה וישראל הצטרפה אליהן.

המלחמה נפתחה בהפתעה מוחלטת ב-29 באוקטובר בשעה 16:20, בהצנחת גדוד הצנחנים 890 מזרחית למעבר המיתלה, בפעילות חיל האוויר לניתוק קווי הטלפון של המצרים בסיני (שהיו מבוססים על טורים עיליים) ובכיבוש מוצבי כונתילה וראס-אֵ-נֵקב. במהלך המלחמה נעו כוחות צה"ל לסיני, בדירוג, במספר צירים – אוגדה 38 בפיקוד אל"ם יהודה ואלך עם שתי חטיבות שריון: חטיבה 7 וחטיבה 37, ושתי חטיבות חי"ר: חטיבה 4 וחטיבה 10, נעה בציר המרכזי קציימה – אבו־עגילה – איסמעאלייה, ביצעה תמרון אוגף מכריע בו החדירה את חטיבה 7 דרך מיצר הדייקה לשטח המפתח של צומת אבו עגילה, ובמקביל חדרה 250 ק"מ לעומק סיני. אוגדה 77 (על בסיס מפקדת גייסות השריון) בפיקוד האלוף חיים לסקוב, עם חטיבת חי"ר, חטיבה 1, וחטיבת שריון, חטיבה 27, נעה בציר הצפוני מרצועת עזה אל קנטרה; כוח חטיבת הצנחנים 202 נע בציר הדרומי – תמד, נחל, מיתלה, ולאחר מכן בציר ראס סודר, אבו רודס, אֵטור ושארם אֵשייח'; וחטיבה 9 נעה מראס אֵנֵקב לשארם אֵשייח'; חטיבת חי"ר 11 כבשה את רצועת עזה.

עם כיבוש שארם אֵשייח' הושלם כיבוש חצי האי סיני, בבוקר ה-5 בנובמבר 1956.

ישראל נסוגה מסיני לאחר שהובטח כי מיצרי טיראן יהיו פתוחים לשיט ישראלי, ושלוש המעצמות – ארצות הברית, צרפת ובריטניה – הצהירו כי תתמוכנה בישראל אם תפעיל את זכותה להגנה עצמית נגד חידוש ההסגר או חידוש פעילות הפדאיון מרצועת עזה. כוח חירום של האו"ם נפרס כחיץ בין הצדדים, להבטחת רגיעה וחופש שיט במיצרי טיראן.

מלחמת סיני הייתה המבחן הראשון לצה"ל לאחר מלחמת העצמאות. במלחמה הופעלו לראשונה מערך המילואים, תורות הלחימה וכלי נשק חדשים בהם הצטייד צה"ל מאז מלחמת העצמאות.

האויב

סדר הכוחות של צבא היבשה המצרי כלל חמש דיביזיות, מהן שתיים פרוסות בחצי האי סיני – 12 חטיבות חי"ר, שלוש שריון, שלוש נ"מ, אחת הגנת חופים, אחת מקלעים בינוניים ושלושה גדודי ספר. עד עסקת הנשק הציכית היו לצבא מצרים 200 טנקי 'שרמן' M-4, 18 טנקים AMX-13, 155 משחיתי טנקים 'ארצרי', 575 קני ארטילריה ו-400 נגמ"שים; חיל האוויר המצרי כלל 80 מטוסי קרב סילוניים בריטים מדגמי 'מטאורי' ו'ומפיר'; חיל הים המצרי כלל שש משחתות ופריגטות ו-18 ספינות טורפדו.

בחצי האי סיני היו פרוסות שתי דיביזיות מצריות: דיביזיה 8 (הפלסטינית) – פיקוד מצרי ואיוש בחיילים פלסטינים תושבי הרצועה, עם חטיבות 86, 87 ו-99; ודיביזיית חי"ר 3.

⁴ עסקת הנשק הציכית נועדה להגדיל את צבא היבשה המצרי ב-320 טנקים מדגמי T-34 ו'יסטלין', 100 משחיתי טנקים SU-100, 500 קני ארטילריה (כולל 56 מטולי רקטות 130 מ"מ) ו-200 נגמ"שים אופניים BTR-152; להגדיל את חיל האוויר המצרי ב-125 מטוסי קרב סילוניים מיג-15 ומיג-17; להגדיל את חיל הים המצרי בשתי משחתות ו-12 ספינות טורפדו.

הקרב במיתלה

ימהלך הפתיחה של מלחמת סיני, ב־29 באוקטובר 1956 בשעה 1620, היה הצנחת גדוד 890, בפיקודו של רס"ן (לימים רא"ל) רפאל (רפול) איתן, ליד 'מצבת פארקר',⁵ כ־5 ק"מ ממזרח למעבר המיתלה, 70 ק"מ מתעלת סואץ. מ־16 מטוסי דקוטה צנחו ארבע פלוגות צנחנים, 395 לוחמים. זו הייתה הצניחה הקרבית הראשונה בתולדות צה"ל. הגדוד נע רגלית כ־7 ק"מ, התחפר ונערך להגנה. הכוונה המקורית הייתה להצניח את הכוח ממערב למעבר המיתלה, אך סיור אווירי שנערך ערב המבצע איתר הערכות מצרית באזור, ולכן הוחלט לבצע את ההצנחה ממזרח למעבר.

המצרים לא זיהו את הצניחה, ונדע להם עליה משידורי החדשות ב'קול ישראל'. הפיקוד המצרי הגיב במהירות, והשכם בבוקר ה־30 באוקטובר נעו שני גדודים מצריים מדיביזיה חיי"ר 2, הגדוד החמישי והגדוד השישי, ונערכו להגנה במעבר המיתלה, בעמדות מוסוות מוכנות מראש, עם 40 תולרי"ם ציכים, 14 מקלעים בינוניים ו־12 תותחי נ"ט 75 מ"מ. הדבר לא היה ידוע לכוחותינו.

מעבר המיתלה הוא קטע של כ־20 ק"מ על כביש ביר אל־חסנה – סואץ. הכביש עובר בין גבעות היוצרות מיצרים צרים בין צוקים בשני קצותיו. המיצר המזרחי, כקילומטר ממצבת פארקר, מכונה בשם מיצר חיטאן; המיצר המערבי, כ־10 ק"מ מערבה, מכונה מיצר המיתלה.

חטיבת הצנחנים 202, בפיקודו של סא"ל שרון, נעה משטח כינוס בעין חצבה בערבה, חצתה את הגבול המצרי, כבשה ב־29 באוקטובר בשעה 1717 את המוצב המצרי בכונתילה, נעה דרך אפיק נחל פארן, השתלטה למחרת בשעה 0730 בקרב קצר על המוצב המצרי בתמד, המשיכה לנוע, השתלטה בשעה 1720 על המוצב המצרי בנח"ל, ובשעה 2230 חברה לגדוד במצבת פרקר – מסע של 300 ק"מ – כ־100 ק"מ בשטח ישראל וכ־200 ק"מ בשטח מצריים.

ב־31 באוקטובר, עם שחר, התברר כי כוחות הצנחנים פרוסים בשטח נחות, קשה להגנה, ואינם חוסמים את הציר בצורה יעילה, ומפקד החטיבה פעל לשיפור המצב בדרך של "ארגון כוח שיצא להשמיד את האויב במגמה לנוע ואחר כך לחסום את מעבר המיתלה".⁶ "הידיעות היו שבשטח אין אויב... הכוונה – סיור המעבר והתקדמות עד להתקלות באויב. ההוראה המפורשת – לא להיכנס לקרב רציני אלא לפתוח באש מרגמות 120 מ"מ ולהסתלק, או לחכות עד שהאויב יסתלק".⁷

בשעה 1230 החל כוח הסיור לנוע דרך מיצר חיטאן למיצר המיתלה. בראש הכוח עמד מג"ד גדוד הנח"ל המוצנח 88, רס"ן גור, שנע עם פלוגת הסיור של הגדוד, אחריו נעה מחלקת טנקים קלים – שלושה טנקים AMX-13 – ואחריה הפלוגה המסייעת של גדוד 88 וסוללת מרגמות כבדות מגדוד 332, אליהן הצטרף הסמח"ט סא"ל חופי, עם זחל"ים קס"א. אחריהן נע גדוד ד' בפיקודו של רס"ן דוידי – פלוגת הסיור החטיבתית, ושתי פלוגות קורס מ"כים נח"ל, וגופי רפואה ואספקה. הטור הממונע נפרס על כקילומטר.

⁵ מצבה לזכרו של מושל סיני בשנים 1915–1923, קולונל אלפרד שווליה פארקר (Alfred Chevallier Parker), שיזם את סלילת דרך העפר מהעיר סואץ ועד המצבה. המצרים הרסו את המצבה לאחר מלחמת סיני, כתגובה על השתתפות בריטניה במלחמה.

⁶ יומן המבצעים, חטי' 202, יום ד' 31 באוקטובר 1056, שעה 1200. ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 159-79/2006. הפקודה המקורית שניתנה לחטיבה הייתה לחסום את מעבר המיתלה משני צדדיו, המזרחי והמערבי (להלן, נספח ה').

⁷ דו"ח מג"ד 88, רס"ן מרדכי (מוטה) גור (גורבן), **קרב מעבר המיתלה המזרחי**, 12 בנובמבר 1956, ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 149-79/2006. להלן: **דו"ח גור**.

הסיור נכנס למיצר חיטאן. בשעה 1250 נפתחה עליהם אש משני עברי המיצר. זחל"ם החוד נפגע, זחל"ם המפקד נפגע וטנק אחד נפגע, אך שאר הכוח הצליח לחצות את המעבר, אבל לא היה מסוגל לשוב על עקבותיו או לחלף את הפצועים, והתארגן להגנה. בשלב הזה היה הכוח הגדודי מפוצל לארבעה: (א) חלק מפלס"ר 88 שעבר מערבה עם הסמח"ט חופי; (ב) חלק אחר של הפלס"ר עם המג"ד גור וקצין הקשר דן שליט, שתפסו מחסה במרכז המעבר, בלי יכולת להתקדם או לסגת; (ג) הזחל"מים ואמבולנס פגועים על הציר, עם פצועים והרוגים; (ד) גדוד ד' בפקוד אהרון דויד ומהרגמות הכבדות, שנעצרו לפני המעבר.

בשעה 1600 תקפו מטוסי מטאור מצריים את גדוד ד', על הכביש, ואת סוללת המרגמות. שבעה חיילים נהרגו וכ-15 נפצעו. מטוסי מיסטר ישראליים לא יכלו לספק סיוע אווירי לכוח, שכן מכשיר הקשר (מק-7) של קצין שיתוף חיל האוויר, סרן יקותיאל אלון, לא פעל. מטוסי המיסטר נכנסו לקרב אוויר עם המטוסים המצריים ועם רביעייה של מטוסי מיג-15 שנחלצו לעזרתם.

המח"ט שרון הטיל על המג"ד דויד את המשימה להשמיד את הכוח המצרי ולחלף את הכוח שבמעבר. למג"ד לא היה כל מידע על פריסתו של המארב המצרי, ובנוסף לכך לא היו למפקדים מפות או תצלומי אוויר. דויד פרס את סוללת המרגמות שהחלה 'לרכך' את הגבעה הצפונית למעבר, ופקד על הסיירת לאגף את הגבעה ולהסתער עליה מצפון. שלוש מחלקות הסיירת הסתערו במקביל על הרכס הצפוני. הם נבלמו והסתערו שוב, בשני גלים, אולם שוב נבלמו מבלי שהצליחו לזהות את מקורות הירי של המצרים, שירו מעמדות המסתור שלהם בגבעה הדרומית.

לאחר כישלון התקפת הסיירת, שלח דויד כוח נוסף מהפלוגה של קורס המ"כים של הנח"ל לעבור את הסיירת ולכבוש את הגבעה הצפונית. גם הפלוגה הזאת נתקלה באש מצרית יעילה מהגדה הדרומית של הוואדי, ונאלצה לסגת עם ארבעה הרוגים ועשרה פצועים.

בהתייעצות מפקדים הוחלט על כיבוש המעברים בשני מאמצים בהתקפה לילית – חופי (שארן את הכוח) וגור ממערב ודויד ממזרח. גבול הגזרות בין שני הכוחות ממערב וממזרח היה כלי הרכב שבער במיצר. דויד פיצל את הכוח המזרחי לשניים: פלוגה מגדוד 890 עלתה על הגבעה הדרומית של המיצר, ופלוגה של קורס המ"כים של הנח"ל תקפה את הגבעה הצפונית, 'הלשוני' ו'המצוק'. שני הכוחות ניהלו קרבות קשים לטיהור הכוכים והנקיקים. במקביל, גור פיצל לשניים את הכוח המערבי, ובפעולת מלקחיים לילית מתואמת, שהחלה בשני איגופים עמוקים, תקפו שני הראשים במקביל, מדרום ומצפון, את הגבעה הדרומית ואת הרכס הצפוני. הקרב הסתיים בשעה 2200. בקרב נפלו 38 לוחמים, ועוד ארבעה לוחמים מתו מפצעיהם מאוחר יותר. למצרים נהרגו כ-260 חיילים.⁸

הכוח המצרי נסוג מחלקו המערבי של המעבר, מיצר המיתלה, ללא קרב.

למחרת, ב-2 בנובמבר, נעה חטיבת הצנחנים דרומה לראס סודר ומשם דרך חוף מפרץ סואץ אל שארם א' שיח'. במקביל, ב-1 בנובמבר, החלה חטיבה 9 במסע ממונע מאילת אל שרם א' שיח'. ב-5 בנובמבר השתלטה חטיבה 9, בסיוע אווירי, על שארם א' שיח', בעוד חטיבת הצנחנים מצטרפת אליהם מכיוון א'טור. בכך הסתיימה מלחמת סיני (שנקראה אז בשם מבצע 'קדש') בה נפלו 172 חללים ישראליים.

הרמטכ"ל, רא"ל משה דיין, קיבל את הגישה של מפקדי הצנחנים – השאיפה לבצר במהירות את עמדותיהם – אך מתח ביקורת על המשגה הטקטי של הכנסת טור עורפי של כלי רכב לשטח טופוגרפי נחות,

⁸ לתיאור מקיף של הקרב: אורי מילשטיין, ההיסטוריה של הצנחנים, כרך ב: מבצע קדש, פשיטת סמוע ומלחמת ששת הימים, שלגי הוצאה לאור, תל אביב, 1985, עמ' 504 עד 551.

מתוך הנחה שבמיצרים אין כוח מצרי גדול והכוח יוכל לו. וכה כתב: "על השיקולים המוטעים ועל המשגים שילמה יחידת הצנחנים מחיר מלא בדמה. אשר להפרת הוראותיי [לא להיכנס למיצר] ויחסי הסלחני לכך, האמת היא שאני רואה בבעיה חמורה של הצבא מקרים שבהם יחידות אינן ממלאות את משימותיהן הקרביות – ולא את אלה שבהם יחידות חורגות ופועלות מעבר למה הוטל עליהן".⁹

הקשר בחטיבת הצנחנים

חטיבת הצנחנים 202 הייתה חטיבה סדירה ראשונה של הצנחנים. פלוגת הקשר בחטיבה 202 הייתה פלוגת חי"ק 347, קצין הקשר החטיבתי הראשון היה רס"ן (לימים אל"ם) אורי גורן, שהיה קצין הדרכה במפקדת חיל הקשר והתנדב לחטיבה עם הקמתה.¹⁰

קצין קשר חטיבתי הוא קצין מטה מקצועי, ובאותה עת גם מפקד פלוגה – על כל המשתמע מכך. פלוגת קשר בחטיבת צנחנים הייתה פלוגה מורכבת: עם מחלקת אלחוט, מחלקת קו, מחלקת משרד קשר ומחלקת ציוד ובית מלאכה, 120 חיילים, פוצלה בין המפקדה הקדמית והמפקדה העורפית של החטיבה, ו'הורידה' חוליות קשר לגדודים.

קציני הקשר בחטיבה היו קשר"ג 890 אליעזר אליעזרי (שצנח עם הגדוד ליד מצבת פארקר ב-29 באוקטובר), קשר"ג 88 סג"ם דן שליט, קשר"ג גדוד ד' יגאל תלמי (בעל עיטור המופת על חלקו במבצע 'ירקון', סיור מכין לבדיקת צירי תנועה למלחמת סיני, לימים אל"ם בחיל המודיעין), שהפך במהלך הלחימה לקמב"ץ, ואת מקומו מילא ירח יעקובי,¹¹ והלל באומפלד (שהיה קשר"ג 890 טרם הקמת החטיבה, והצטרף לכוח גדוד 88 כשהתארגן בתל נוף ביום ו', 2 בנובמבר, לצניחה בא"טור, וצנח עמו). האלחוטן הראשי בחטיבה היה גדי כץ (לימים ראש עיריית אילת).¹² הפלוגה הייתה מקצועית, מנוסה ומגובשת חברתית.

הקשר בחטיבה באותה עת היה מבוסס על קשר קווי בשטחי כינוס ובהערכות להגנה (טלפונים מקושרים בכבלי שדה), קשר רדיו וקשר רצים. החטיבה הפעילה משרד קשר והוקצו לה שני ניידות קשר סיוע אוויר (קס"א) מגדוד קשר מטכ"ל, שקיימו קשר ישירות למטה הכללי.¹³

קשר הרדיו ברמת החטיבה התבסס על:

- רשת מבצעים א' בת"ג, שפעלה בדרך כלל באיתות מורס (בטווחים קצרים השתמשו גם בקשר דיבור, באפנון תנופה), איפשרה תקשורת בטווחים ארוכים יחסית. והשתמשה במק-191, מכשיר קשר ת"ג מוסע שאיפשר קשר דיבור בטווח של כ-16 ק"מ וקשר באיתות מורס לטווח של כ-25 ק"מ.¹⁴

⁹ רא"ל משה דיין, **יומן מערכת סיני**, עם הספר, תל-אביב, תשכ"ה – 1965, עמ' 92.

¹⁰ אורי גורן (גרניבלט) (1926 – 2017) נולד במושב נחלת יהודה (היום שכונה בראשון לציון). התנדב ל'הגנה' בשנת 1943 ושירת במשטרת היישובים העבריים. במאי 1945 נשלח לקורס אלחוטנים. בפברואר 1946 התנדב למוסד לעלייה ב'. שירת כיגדעוני באירופה, ניהל מחנות מעפילים ופיקד על ספינת המעפילים 'לטרון', שהפליגה מצרפת באוקטובר 1946 עם 1,252 מעפילים. עד יוני 1948 היה ממונה על רשת הגדעונים באירופה ועסק ברכש והברחת נשק ותחמושת לישראל. היה קצין קשר של חטיבת גולני, קצין הקשר הראשון של חטיבת הצנחנים ומקש"פ מרכז. מפקד היחידה הטכנולוגית של חיל המודיעין. היה בין מקימי חברת אי.סי.איי טלקום ומנכ"ל החברה.

¹¹ גם המג"ד, אהרן דויד, התחיל את דרכו הצבאית בשנת 1944 כטכנאי בשירות הקשר של 'ההגנה', היה סגן קשר"ח בחטיבת הנגב במלחמת העצמאות, ובשלהי 1949 עבר למסלול פיקוד.

¹² לגדוד 771, גדוד צנחנים מילואים, לא היה קצין קשר.

¹³ ניידת קס"א, ממותקנת על ני"נ או על זחלים, הפעילה קשר ת"ג במורס, עם מק-193, בהספק שידור של 75 וואט, והופעלה בידי טובי האלחוטנים.

¹⁴ הפעלת מכשיר קשר ת"ג היא מורכבת, שכן המפעיל נדרש לדעת איתות מורס ולכוון תכופות את המכשיר לתדרי פעולה שונים (לפי תדר הרשת ולפי שעות היממה), ולכן נעשתה בידי אלחוטאים מיומנים, שהוכשרו בבסיס ההדרכה של חיל הקשר, בה"ד 7.

- רשת מבצעים ב' בתג"ם, שהשתמשה במכשירי קשר תג"ם מוסעים מק-608 ומק-610 ומכשירי קשר תג"ם נישאים מק-300, שהוחלפו ערב המלחמה למק-10. מק-508/מק-608 היה מכשיר קשר תג"ם מוסע עם עשרה ערוצים (מכוונים מראש באמצעות גבישים), שאיפשר קשר בטווח של כ-8 ק"מ. מק-510/מק-610 היה מכשיר קשר תג"ם מוסע עם שני ערוצים (מכוונים מראש באמצעות גבישים), שאיפשר קשר בטווח של כ-8 ק"מ.

- קשר תא"ג למטוסים, שנעשה באמצעות מק-7.

טנקים השתמשו במק-508, מכשיר קשר תג"ם מוסע, עם עשרה ערוצים מכוונים מראש, שאיפשר קשר בטווח של כ-20 ק"מ. לצורכי חבירה עם חי"ר השתמשו במק-300 שהותקן בגרסה מוסעת מאולתרת, שכונה מק-301.

הופעלו רשתות רדיו ת"ג עם מק-191 לצרכים נוספים: רשת סיור ורשת מנהלה.

מרכז הסיוע החטיבתי פעל בשתי רשתות רדיו: רשת פיקוד סיוע בת"ג עם מק-191 ורשת בקרת אש בתג"ם עם מק-608.

רשתות רדיו גדודיות התבססו על מכשירי קשר תג"ם, וקשר מפלוגות למחלקות התבסס על מכשיר קשר נישא מק-536.

עד מלחמת סיני היה קשר הרדיו מבוסס של מכשירי קשר מעודפי מלחמת העולם השנייה: מק-191 ברשתות הת"ג החטיבתיות, מק-300 ברשתות התג"ם החטיבתיות וברשתות המבצעים הגדודיות, ומק-536 ברשתות מחלקתיות. ערב מלחמת סיני סופקו לחטיבה מכשירי קשר חדישים, שהוכנסו בחיפזון לשימוש:

- ת"ג: מכשיר קשר ת"ג נישא מק-109, שפעל בתחום התדרים 2 עד 12 מה"ץ, בדיבור (את"ן – AM) או באלחוט מורס, בעזרת גבישים או באמצעות תדר בר שינוי (תב"ש). הספק השידור שלו היה 10 עד 15 ואט במורס, 4 עד 7 ואט בדיבור. ערכת המכשיר נישאה בידי שלושה חיילים.¹⁵

המכשיר עצמו שקל כ-30 ק"ג (עם סוללה בט-48, שסיפקה מתחים של 1.5 ו-90 וולט, לקליטה בלבד), הגנרטור, סכ-109, שקל כ-14 ק"ג, ושק האבזרים שקל כ-12 ק"ג, כאשר המרכיבים המרכזיים בו היו המושב למפעיל הגנרטור ואנטנת ר' ארוכה (אורכה הותאם לתדר, והגיע עד 82 מ'). להתקנה ברכב השתמשו בספק כח סכ-88, ששקל כ-16 ק"ג.

במלחמת סיני: גדוד 890, שצנח במיתלה, היה מצויד במק-109, אך המכשיר התרסק בצניחה, והקשר לגדוד עד החבירה הקרקעית אליו נעשה בתג"ם, בסיוע מטוס ממסר, עד שהוצנח אליו מכשיר חלופי.

- תג"ם: מכשירי הקשר המוחזקים ביד לקשר לטווחים קצרים (מפלוגה למחלקה) מק-536 הוחלפו במכשירי קשר מק-6; מכשירי הקשר הנישאים מק-300 הוחלפו במכשירי קשר מק-10, למכשירים החדשים הייתה אמינות משופרת, ביצועים טובים יותר ותחומי תדרים רחבים יותר (שצמצמו עד מאוד את ההפרעות עם רשתות של כוחות שכנים). מק-300 שקל 17 ק"ג ושידר בהספק של 0.5 ואט, מק-10 שקל 13 ק"ג ושידר בהספק של 0.9 ואט, מה ששיפר את טווח הקשר.

על הקשר בקרב המיתלה כתב קצין הקשר החטיבתי, רס"ן אורי גורן: "ביום ד' בצהריים יצא גדוד 88 עם חלק מגד' ד' לסיור אלים במיצרי המיתלה. מערכת הקשר הקיימת הייתה צריכה לענות על צורכי סיור זה. בגלל

¹⁵ שק חזה של כל אחד משלושת האלחוטנים בחוליית הפעלת מק-109 שקל, עם ציוד רזרבי ומנות קרב, מעל 25 ק"ג.

המרחק והשטח המבותר הועלתה תחנת ביניים לצוק גבוה. מפקד הסיור, שהיה הסמח"ט, צויד במק-10, מק-190 וכן זרוע קס"א ומק-7.

עם כניסת הכוח למייצרים וההתקלות באויב לא היה הקשר רצוף בגלל השטח המבותר. בכל זאת הייתה בידי המח"ט תמונת הקרב ועל סמך זאת הכניס כוחות נוספים – את פלוגת הסיור החטיבתית. פלוגה זו הייתה חלק מגדוד ד' ונשלחה לסייע לגדוד 88. הקשר שלה עם מפקד גדוד ד' היה לקוי חלק מהזמן בגלל מיסוך, ועם מג"ד 88 לא יכלו להתקשר כיוון שברשותם לא היו הוראות הקשר של הגדוד.

ההוראות לא יכלו להימסר ליחידה זו שהוכנסה לקרב במהירות רבה. המגמה הייתה שהקשר יבוצע באמצעות מפקד גדוד ד' אך קשר זה היה כאמור לא רצוף.

בקרב זה, ששיבש את מסגרת המבנה הרגיל של החטיבה, קיים הקשר שבאמצעות אלתורים רבים כגון תווך תחנת מפקד החטיבה בין תחנות פנימיות של גדודים, העברת דיווחים באמצעות זרוע הקס"א שהייתה בשיירת הסיור למצפ"ע [מוצב הפיקוד העליון] ומשם למפקד החטיבה, ניצול מטוסי קרב להעברת ידיעות בין כוחות הקרקע בעזרת מק-7 של הכוחות וכו'...¹⁶.

גבורת קשר"ג 88, סג"ם דן שליט

כתב העת 'מערכות' הקדיש את גיליון אוקטובר 1959 (קכ"ד) לתיאור קרב המיתלה. למאמר המרכזי, שנכתב בידי שרגא גפני, חלק חשוב בהפיכתו של קרב זה למיתוס גבורה.¹⁷

שרגא גפני כותב: "עד הנה לא הצליח גור לברר לעצמו מה מן השדרה עבר על פניו והמשיך בנסיעה עד אשר יצא מתוך המיצר, מה נשאר במיצר ומה לא נכנס עדיין לתוכו. היכן חופי, היכן דוידי – לא ידע". גור והאנשים שהיו עמו דילגו תחת אש לזחליים שעמד בריחוק לא רב ממנו, פגיע פחות לאש האויב. "גור ניגש מיד לזחל"ם שבואדי, לנסות להתקשר בעזרת מכשירי האלחוט השונים ובעזרת קצין הקשר שנמצא בזחל"ם עם שאר כוחות השדרה. הקליטה בוואדי הייתה אפסית. אש ניתכה מכל עבר, אך קצין הקשר הגיח, עם מכשיר הקשר, מתוך הוואדי, בתקוה להתגבר על המיסוך... בשעה 1315, בקירוב, עלה בידי גור להתקשר באלחוט עם דוידי, ולתאר לו את מצב הכוח שנותר עמו במיצר. 'הפצועים זקוקים לפינוי מידי' אמר לו, 'לא נוכל לחלץ אותם כל זמן שהמצרים מחזיקים ברכס שמצפון לדרך'. הוא ביקש מדוידי כי הסיירת – הכוח הקרוב ביותר שנמצא – תתקוף את הרכס דרך המדרון האחורי שלו, ותטהר אותו מאויב... לזמן זה כבר נתחוור לגור, מתוך תשדורתיו של דוידי וממגעו עם שאר הצנחנים שנותרו מרותקים במיצר, כי חופי ושניים מן הטנקים אינם במיצר עצמו ואף לא אצל דוידי הנמצא במבואותיו. הוא הסיק מכך כי הללו המשיכו בנסיעה מערבה. קצין הקשר שנמצא עמו עשה כל אשר ניתן להיעשות על מנת להתקשר גם עם הכוחות הללו. כדי להתגבר במקצת על המיסוך הכבד ששרר במיצר המבותר היה מגיח וחוזר ומגיח עם מכשירו מתוך הוואדי אל השטח הפתוח, המוכה באש האויב.... שוב

¹⁶ ראו להלן, נספח ו'.

¹⁷ במאמר הוסתרו שמות המפקדים הבכירים: יצחק (חקה) חופי, סמח"ט 202 – חביבי; מרדכי (מוטה) גור, מג"ד 88 – משה; אהרן דוידי, מפקד גדוד ד' – דב; רפאל (רפול) איתן, מג"ד 890 – רון.

נפתחה על הצנחנים שבמיצר אש כבדה, בעיקרה באה מן המצוק, ועל כן סיכנה במיוחד את אנשי הזחל"ם שבהצטלבות הוואדי והדרך – שהיו הקרובים ביותר למצוק. גור החל תובע מדוידי להחיש את התקפת הסיירת על המצוק. קצין הקשר נאלץ עתה להגיח פעמים רבות מתוך הוואדי, כדי לשדר תביעות אלה, ולקלוט את תשובותיו של דוידי, המבטיח כי הסיירת תכבוש עוד מעט את רכס המצוק".

התקפת הסיירת נעצרה באש כבדה מהמצוק הדרומי, וגם הסתערות נוספת נעצרה. גור שראה את ההסתערות, ולא הבחין ממקומו באש הכבדה הנורית עליהם, לא הבין מדוע ההסתערות נעצרה. "קצין הקשר טיפס ויצא שוב מן הוואדי כדי להשיג קשר עם דוידי. משהושג הקשר, תבע גור מדוידי כי הסיירת תסיים את המלאכה".

דן שליט מספר: "תחת לחץ האירועים אבדה למפקדים תמונת המצב. חידוש הקשר בין הכוחות היה חיוני כדי להחזיר למפקדים את השליטה במצב. קשר אלחוטי סביר קיים היה רק עם הכוח במזרח [של דוידי] וגם זאת רק כשיצאתי מהוואדי. את מפקדת החטיבה [במצבת פארקר] שמעתי באופן מקוטע בלבד".

ברגע קריטי זה בלחימה, קצין הקשר לא פעל לפי התורה שלמד בקורס הקצינים. שלא על פי התורה, הוא הפך לקשר. דן מספר: "כל הזמן היה צורך להשיג קשר... נאלצתי לצאת מהמחסה, ליצור קשר, להעביר הודעה, לקבל תשובה, לרדת למטה ולמסרה למוטה [גור, המגי"ד] וחוזר חלילה... לדעתי, תפקודי בקרב במיתלה הוא המשך טבעי לשיטת העבודה בפעולות התגמול וללימודים בבה"ד 7. זה היה התפקיד. אדם הממלא את תפקידו יודע מה עליו לעשות. המשפט שלמדנו בבה"ד 7, המברק עבור יעבור, שימש מוטו עבורי – הייתי חייב להעביר את פקודות המפקד. מוטה לא יכול היה לעשות דבר ללא קשר. היינו קבוצה קטנה: זחל"ם של סמל הקשר, אני, מש"ק מודיעין ושלושה לוחמים. הקשר האלחוטי עם אחרים היה חיוני על-מנת שיוכלו לעזור לנו ועל-מנת שהמפקד ייתן פקודות להפעלתם".

בזחל"ם שנפגע היה מק-191 ברשת מבצעים א' בתי"ג, אך הזחל"ם והאלחוטן נפגעו באש האויב, ולא ניתן היה להקים קשר תי"ג. בידי דן היה מכשיר קשר תגי"ם נישא מק-10 ומק-6 שהונצל מגופתו של מ"פ הסיירת, סגן זאב וקס (וקסי), שנסע בזחל"ם הפיקוד ונהרג כשירד מהזחל"ם, שאיפשר קשר עם מחלקות הסיירת.¹⁸ אנטנות הטנקים נפגעו מאש האויב, והקשר לטנקים נפגע.¹⁹

דן, כקשר, העביר במשך כארבע שעות את פקודות המפקד תחת אש בלתי פוסקת, בחלק מהזמן בתיווך הכוח ממזרח. דן מסכם: "בערב הסתיים הקרב. הסוללות ריקות, לא היה עם מי לקיים קשר, האנטנה שלי נשברה, סמל הקשר, נחום (גי'נג'י) פוזנר, נהרג. היחידות היו מפוצלות ומיקומם לא ברור".

לקצין הקשר הגדודי סג"ם דן שליט הוענק עיטור העוז על כי "גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש". וכה נכתב: "במבצע 'קדש', בעת הקרב על המצרים, שימש סגן-משנה דן שליט קצין קשר. השטח שבו

¹⁸ דו"ח גור.

¹⁹ עדות מ"פ הטנקים סרן (לימים אלי"ם) צבי דהב מיום 28 בנובמבר 1956, ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 149-79/2006. עדות מ-27 באוקטובר 2016, הרצאת צבי דהב בסדנת אלפרדו בהנחיית אלי מילשטיין, https://youtu.be/kbn_oS2j9Fo, דקות 15: 30 עד 10: 42.

ישב כוסה באש משלושה כיוונים וכל תנועה בו הייתה כרוכה בסכנה חמורה. מאחר שממקום המחסה לא השיג קשר עם יחידות המשנה, יצא מדי פעם ועמד בשטח פתוח, חשוף משלושה כיוונים, והשיג קשר. על מעשה זה חזר במשך ארבע שעות, פעמים ללא ספור".²⁰

לאות ולעדות

כי 283724 סגן - משנה שליט דן

**גילה גבורה
במילוי תפקיד קרבי
תוך חירוף נפש
תאור המעשה**

גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף-נפש במבצע "קדש", כאשר במיצרי - המיתלה שימש כקצין קשר של היחידה. השטח כוזר, כוסה באש משלושה כיוונים והתנועה במיצר הייתה כרוכה בסכנה חמורה. קשר הרדיו של היחידה נפגע, מאחר שהמכשיר סבל ממיסוך בהיותו במחסה. במשך כ-4 שעות נמשכה האש, ודן יצא מספר פעמים, חשוף עצמו לאש מכל הכיוונים והשיג קשר רדיו. על מעשה זה של גילוי אומץ-לב מעולה בקרב ובקורות לתפקיד ללא סייג, הוענק לסגן דן שליט "עיטור העוז". הציון לשבח מורסם ע"י הרמטכ"ל משה דיין ב-24 למרס 1957.

על מעשה זה הוענק לו
עיטור העוז
לפי חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל תש"ל-1970

רב אלוף דוד אלעזר
ראש המטה הכללי

"עמו עוז ותושיה לו"
אומץ יב עוז

ניסן תשל"ג
אפריל 1973

דן שליט

דן שליט (1935 – 2016), יליד פולין. הוריו ואחותו נרצחו בשואה בגטו לסקז'וב (Łaskarzew) במחוז לובלין בפולין בספטמבר 1942, והוא ברח ליערות עם דודו מנחם. שמונה חודשים הם נדדו ביערות עד שמצאו מקלט בבונקר מוסתר אצל משפחה פולנית, ולדיסלב ופרנציסקה יוז'וויצקי,²¹ שם הסתתרו עד ששחררו בידי הצבא האדום ביולי 1944. דן הגיע ארצה בשנת 1948 עם דודו. על מצבתו של דן נחקק: "גלעד להוריו ואחותו יעקב רומה [רוחמה] וחנה שנרצחו בשואה, וכל יתר בני משפחתו שמקום קבורתם לא נודע, הי"ד".

²⁰ במרץ 1957 הוענקו ציונים לשבח לחיילים וקצינים שהפגינו גבורה יוצאת דופן תחת אש במלחמת סיני. עם חקיקת חוק העיטורים בצה"ל בשנת 1970, העיטור הומר רשמית לעיטור העוז.

²¹ בני הזוג יוז'וויצקי הוכרו בידי יד ושם בשנת 1987 כחסידי אומות העולם.

דן התחנך כילד חוץ בקיבוץ בית-זרע (בקבוצת 'אלון', במוסד החינוכי בקעת כנרות), היה חניך ומדריך בגדני"ע קשר,²² התגייס לצה"ל בשנת 1954, עבר קורס מ"כים בנח"ל, ולאור ניסיונו הקדם-צבאי בגדני"ע קשר נשלח לעסוק בנושאי קשר. כעבור שנה יצא לקורס קצינים, עבר השתלמות קציני קשר והגיע כקצין קשר לצנחנים. השתתף בפעולות התגמול: בפשיטה לקצימה ובפיצוץ משטרת ערנדל, בחוסאן ובקלקיליה.

עם תום קרבות מלחמת סיני נשאר בשירות קבע, הדריך בבה"ד 7, עבר לחיל השריון, והשתחרר. למד מטאורולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, חזר לשירות קבע ושירת כמטאורולוג בחיל הים, עד שחרורו בדרגת רס"ן. למד הנדסה אזרחית בטכניון וסיים את לימודיו בשנת 1971, ועבר לשרת במילואים בחיל הנדסה. במלחמת יום הכיפורים פיקד על כוח הנדסה בקרבות בסיני, בדרגת סא"ל.

בראיון בתום קרבות מלחמת יום הכיפורים אמר: "המלחמה תפסה אותי בתפקיד לא קרבי. ישבתי שלושה ימים באפסנאות והרגשתי שאני חייב לעשות משהו. פעלתי להשגת תפקיד בחזית, ואומנם, אחרי מאמצים רבים, קיבלתי לידי כוח, וירדתי עמו לסיני... כשבאה התקפת המטוסים הראשונה התעוררה בי תחושה מוזרה – תחושת הלוחם. הרגשתי שאני עדיין כשיר למלא תפקיד קרבי. כעבור כמה ימים, משהגענו לקו הראשון, נפגשתי עם אויב מאוד מוכר – הארטילריה של המצרים, שעבדה בהחלט לא רע... לדעתי, הערך הגדול ביותר שיש ללוחם, היא הערכה מאוזנת של הסכנה. המלחמה איננה אמנם חברת ביטוח, אך גם לא ערובה למוות. במהלך המלחמה חשבתי לא פעם שהנהנהנה, עכשיו יקרה לי, מה שקרה לטובים שבחברי – ואפגע כאילו בא עכשיו ה'תור' שלי. והנה, עיניך הרואות: לא קרה לי כלום. הססנות בשעת קרב מסוכנת הרבה יותר מהסתכנות מחושבת, ולעתים קרובות היא כרוכה ביותר אבדות... החינוך לתוקפנות בזמן לחימה, השאיפה ליצור מגע עם האויב ולא להשמידו באש רחוקה, שימשו מוטו בנח"ל המוצנח ומוטה, המג"ד שלנו, שדאג להחדיר את האמת הזאת, בנו, בכל האמצעים".²³

סיכום

יכולת השפעה של יחיד, חייל פשוט או מפקד, בולטת במיוחד בקרב, אך אין לראות אומץ-לב, יוזמה ודבקות במטרה כביטוי של התנהגות בקרב בלבד. כוחם של אלה חיוני גם בחיי השגרה, ביום-יום.

גם חייל פשוט שמודע לבעיה אך אינו מטפל בה, אינו מדווח עליה, אינו מגלה יוזמה לפתרונה, יכול לגרום לכשל בעת מבחן. מסירות, מקצועיות, דבקות במשימה, אחריות, יוזמה – הם ערכי יסוד בחיל הקשר והתקשוב.

ללא מערכת קשר ותקשוב, הכוח הלוחם איננו מתפקד. קצין הקשר אחראי על קיום הקשר והעברת המידע בין הכוחות ובין המפקדים, בכל עת ובכל מצב, ועליו לעשות הכל כדי לעמוד במשימה זו. עליו לפעול גם בדרכים לא שגרתיות, ולמצוא פתרונות גם בחירוף נפש. המשרתים בחיל הקשר והתקשוב נדרשים בתעצומות נפש, כדי שיוכלו למלא את משימתם ביום פקודה.

²² דן שלטי מופיע ברשימות גדני"ע קשר משנת 1952 כחניך, וברשימות שנת 1953 כמ"כ.

²³ אילון ירדן, היכן היו גיבורי מערכות ישראל הקודמות – הצל"שניקים – במלחמת יום הכיפורים, ומה עשו בה?, במחנה נח"ל, מסי' 4 (165), ינואר 1974.

לסיום, נאים דברי דן שליט עצמו, שנאמרו לאחר מספר שנים:

"בסביבות השעה 1300 – 1330 אמרו לי לעלות לזחל"ם, ואנחנו נוסעים. עוברים את מצבת פארקר, והחברה עושים לי יפה שלום... ונוסעים... ופתאום בספי [סגן אריק כספי, מיימ הסיור, שנפל בקרב], שהיה בראש השיירה, מודיע בקשר למוטה – אני רואה אנשים על הרכס... ושמענו כמה צרות. המשכנו עוד קצת לנסוע, ופתאום התחיל... דבר... רעש כמו ברד על גג של פח. מוטה [מרדכי גור, המגייד] צעק לנהג 'סע', והנהג נסע, כולם נסעו, בכל המהירות קדימה. הזחל שלנו נתקע בקיר, אנו תקועים בשטח ההריגה. התמקמנו מתחת לקיר שנתן לנו מחסה מהכיוון העיקרי שממנו באו היריות..."

בזמן שהייתי צריך להקים קשר הייתי צריך לצאת למקום שבו לא היה מיסוך, או יחסית לא היה מיסוך, כלומר – ממקום נמוך למקום גבוה, יחסית, לא ראש הר אך מחוץ למחסה. הדברים האלה היו כרוכים בסכנה, אבל אני, בשבילי, זה לעלות ולרדת... הייתי חייב לעשות את זה, כי אם לא – הקשר לא היה עובד. אם הקשר לא היה עובד, הסיסמה הפשוטה שהייתה תלויה בבה"ד 7, במרכז הבסיס, המברק עבור יעבור, לא הייתה מתקיימת... התנועה הציונית הוציאה אותי מהבוץ של אירופה, הביאה אותי לארץ, שילבה אותי בחזרה בחברה האנושית, הקנתה לי השכלה, שילבה אותי בחברה הישראלית עד כדי כך שיכולתי להפוך לקצין בצבא הגנה לישראל. לא שחשבתי באותו זמן על הסיסמה שהייתה בבה"ד 7, אבל איפה שהוא זה היה נטוע בתוך הנשמה..."²⁴

נספחים

בנספח המצורפים מידע נוסף על הקרב ולקחיו:

- נספח א': מפות ומרשמי קרב;
- נספח ב': תמונות מהקרב;
- נספח ג': מברקי קס"א;
- נספח ד': מכשירי קשר ששימשו במלחמת סיני;
- נספח ה': פקודת המבצע, נספח קשר לפקודה ועדכוני הפקודה;
- נספח ו': הקשר בחטי' 202 במלחמת סיני – דו"ח קצין הקשר החטיבתי;
- נספח ז': קטע מדו"ח סיכום של חיל הקשר, הודן בקשר בקרב המיתלה.

²⁴ הריאיון עם דן שליט מופיע בסרט – העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב, חיל הקשר במבצע 'קדש', שיין הפקות אור קוליות, תשנ"ח – 1988, דקות 7: 30 עד 9: 50. ראו: <https://youtu.be/dyGR007ttSE>
לראיון המלא: חגי גרי, אודי יצחייק, טל ליפר, עוז במיצר, קשר ואלקטרוניקה 1/91, כרך י"ט, מס' 3 (216), מפקדת קצין קשר ואלקטרוניקה ראשי, אדר תשנ"א – מרץ 1991, עמ' 60 – 62.

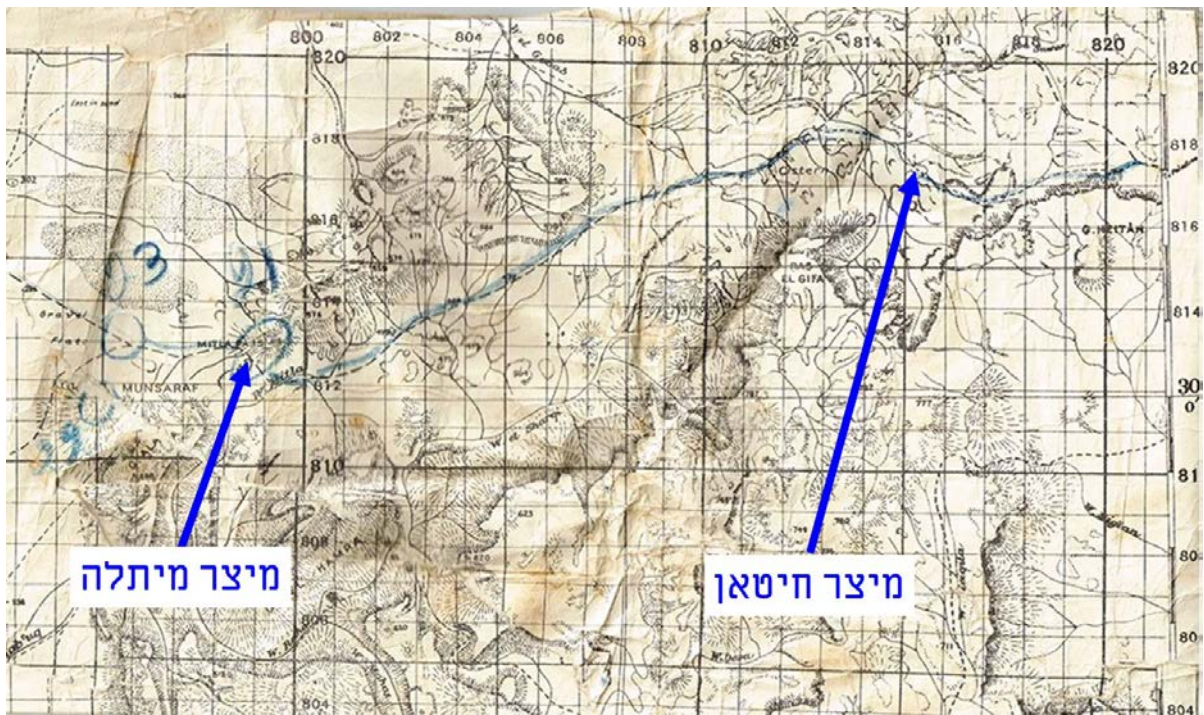
נספח א': מפות ומרשמי קרב

מעבר המיתלה – מבט מהמישור מזרחה, 1936

באדיבות ספריית הקונגרס, אוסף מטסון, <https://hdl.loc.gov/loc.pnp/matpc.15553>

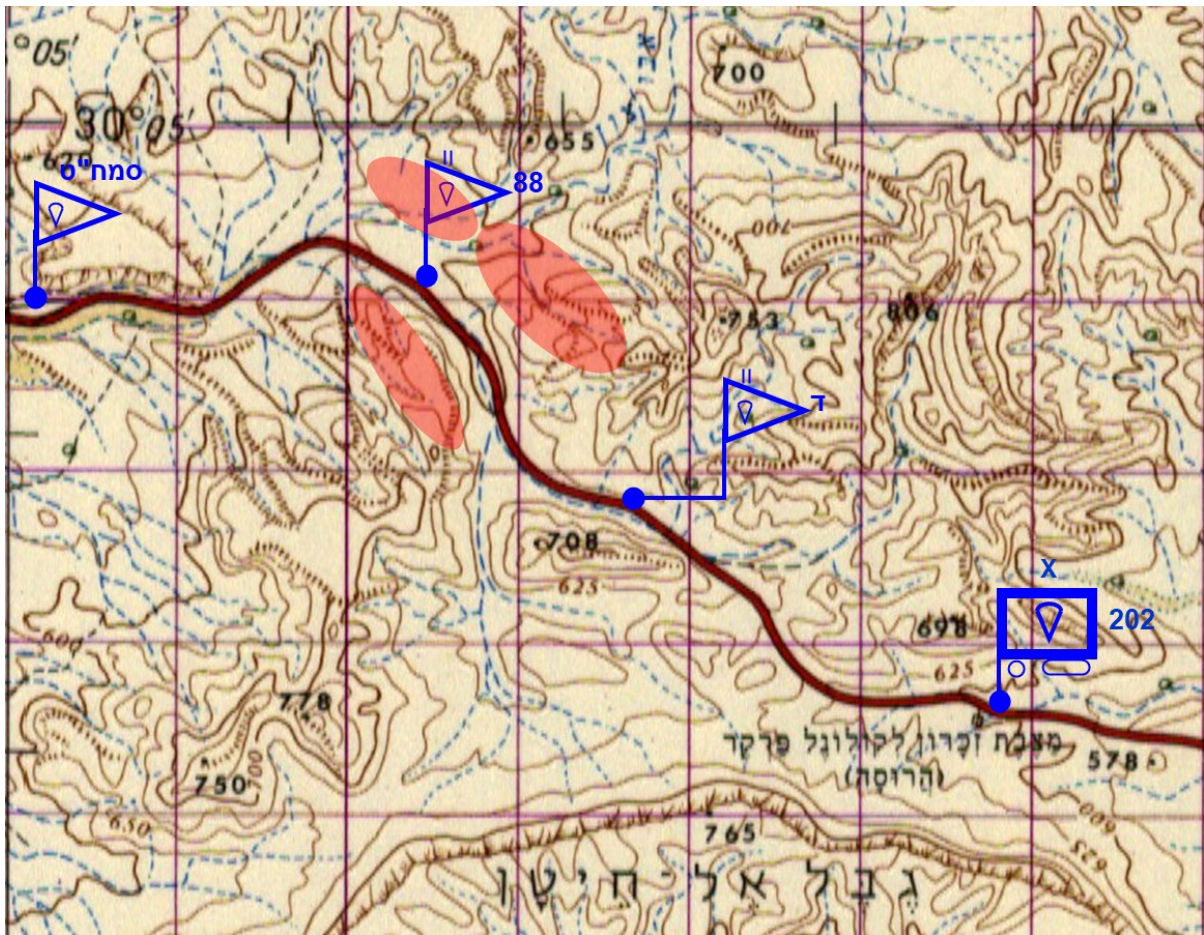
מפה טופוגרפית מצרית, ששימשה את הצנחנים בקרב

במפה אין קווי גובה, וצפיפות הקווקווים מראה היכן השטח תלול יותר.²⁵

²⁵ דב תמרי, איך עושים מלחמה עם מפות טופוגרפיות מצריות, 2021.
ראו: https://www.yoaview.com/Yoaview/SITE/?action=showobject&sn=2_938

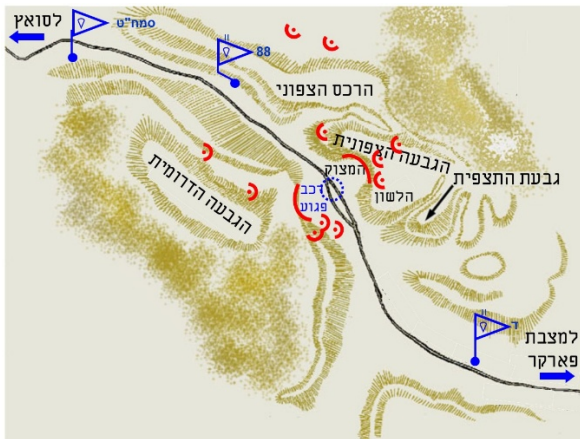
מעבר המיתלה, מפה טופוגרפית 1:100,000 (UTM) משנת 1970
באדיבות מרכז מיפוי ישראל

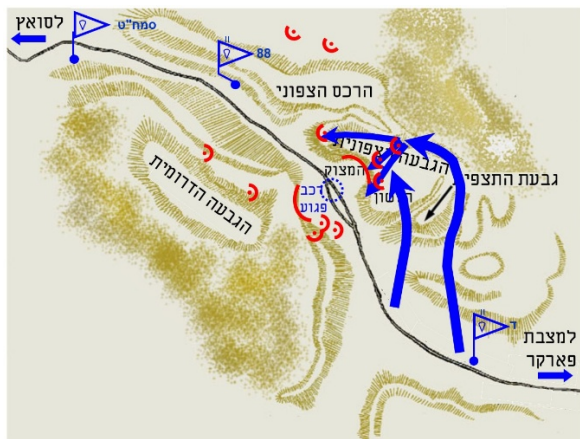
אזור הקרב, מפה טופוגרפית 1:100,000 (UTM) משנת 1970
באדיבות מרכז מיפוי ישראל, גיליון 6660

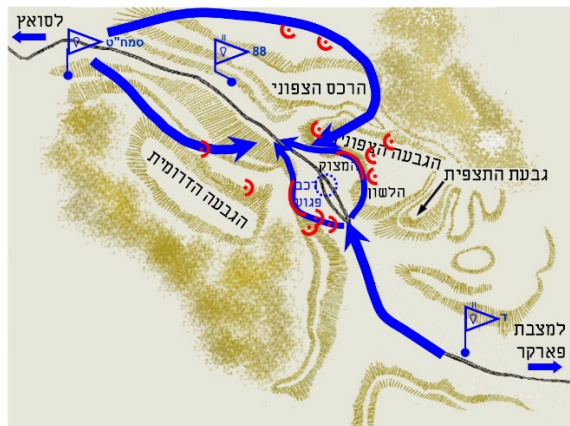
מיצר חיטאן

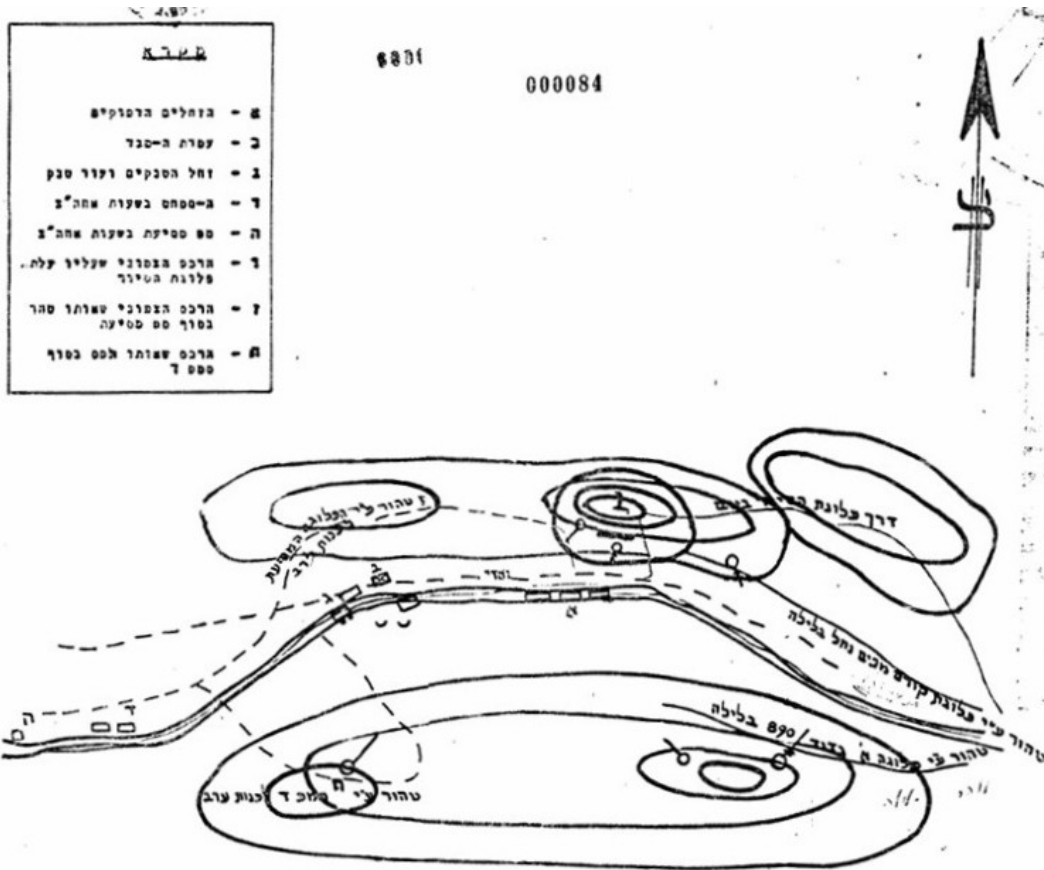
פריסת הכוחות בעקבות המארב המצרי
 העמדות המצריות לא אותרו באותה עת, וזוהו רק בהמשך הקרב.

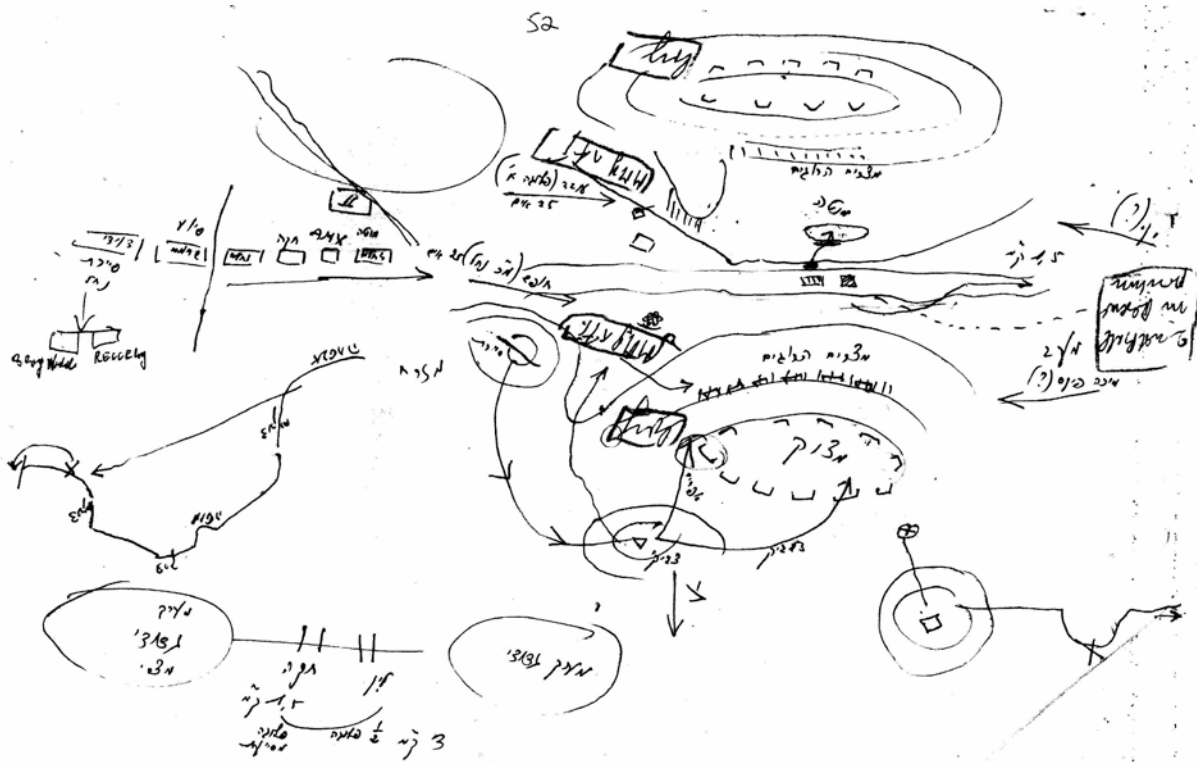
ההתקפות בשעות אחר צהריים:
 התקפות הסיירת (מימין) ופלוגת קורס מ"כים נחל (משמאל) על הגבעה הצפונית.

התקפה לילית בתנועת מלקחיים:
 כוח דוידי תוקף ממזרח למערב, כוח חופי תוקף ממערב למזרח.

מרשם הקרב, מהדו"ח של מג"ד 88, רס"ן מרדכי (מוטה) גור, 27 באוקטובר 1956 באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

מרשם הקרב, מיומן המבצעים במפקדת חטיבה 202 באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

נספח ב': תמונות מהקרב

**צנחנים במצבת פארקר
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד**

**התחפרות אחרי הצניחה, ליד מצבת פארקר
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד**

האלחוטן אריה מולודיק מקים קשר קס"א,
מפקדת חט' 202, מצבת פארקר

באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.
צלם : אברהם ורד

המח"ט שרון מנופף ללוחמים עם יציאתם מאזור מצבת פארקר למעבר המיתלה
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם : אברהם ורד

כוח הסיור נכנס למיתלה
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם : אברהם ורד

מטוס מיסטר במעבר המיתלה
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם : אברהם ורד

טנק AMX-13 במעבר המיתלה
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד

בקרב המיתלה
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד

קשר"ג 88, סג"ם דן שליט, בקרב המיתלה
דן שליט נושא על גבו מכשיר קשר תג"ם
מק-10.

באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון
צלם: אברהם ורד

קשר"ג 88, סג"ם דן שליט עם המג"ד רס"ן
מרדכי (מוטה) גור, בקרב המיתלה
דן שליט נושא על גבו מכשיר קשר תג"ם
מק-10.

באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.
צלם: אברהם ורד

קשר"ג 88, סג"ם דן שליט, מתדרך טנק AMX-13 בטלפון האחורי, קרב המיתלה באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד

סמל ברוך ארם, מפקד מחלקת הקוונים בפלוגת הקשר החטיבתית, בתחנת תיווך אלחוטית בנקודת תצפית על קרב המיתלה, שהוקמה לשיפור הקשר בין הלוחמים למפקדת החטיבה באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. צלם: אברהם ורד

גלעד לזכר הנופלים, שהוקם לאחר מלחמת ששת הימים במיצר חיטאן באדיבות רוני קניגסברג, פיקוויקי

נספח ג' : מברקי קס"א

שיחה טלפונית מאת: פקוד דרום

אל: ראש אגם, רמ"ח מבצעים, חדר מלחמה
ראש משמרת מבצעים, מדור פעילות דרום

הנידון:

חט" 202 מתקרבת למעבר מיתלה.

מקבל השיחה:

ישראל שרגא-ר/סרן
קצין מטה מבצעים

שעת הקבלה: 310310 (10)

החטיבה מתקרבת למעבר המיתלה, 31 לאוקטובר 1956, 0310
באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

נספח ד': מכשירי קשר ששימשו במלחמת סיני

מק-6

מק-536

מק-10

מק-300

מק-508/מק-608

מק-7 – מכשיר קשר תא"ג לקשר קרקע – אוויר, הניזון מסוללה בט-70

מק-190/מק-191

מק-109 – מכשיר קשר ת"ג נישא

נספח ה': פקודת המבצע, נספח הקשר לפקודה ועדכוני הפקודה²⁶

טורי ביוח

מפקדת חטיבה 202
אב-
חשון חשי"ז
אוק 56
העתק 16 מתוך העתקים
דף 14 מתוך דפים

מבצע "קוש"
פקודה מבצע מס' 1

י ד י ע ר ו ח

1. ק ר ק ע
2. א ו י ב

ג י ס ו ת י ב נ ו

- א. כוונת פקוד הדרום לכבוש את חצי האי סיני, ורצועת עזה;
- ב. חט מוג חיר 9 תחקים ב"ע" ועוד 2 ותכבוש את שרם - אל - שיר;
- ג. אוב 77 תכבוש ב"ע" ועוד 2 את רפיח ואל - עריש;
- ד. אוק 38 תכבוש את קטימה בליל "ע" תחקים ותכבוש את אבר - עגילה ובל - לבני ב"ע" ועוד 2;

ה. כוונת תחת פקוד

- (1) פלוגת סנקים קלה מגדוד סנקים קלים 9;
- (2) גדוד שדה חמם 404;
- (3) 2 סוללות נ.מ. 20 מ"מ;
- (4) 30 זחלים;
- (5) מחלקת שדה חמם מפלוגת שדה חמם;
- (6) יחידת מסלול חיל אויר;
- (7) 2 זעזועות קסא;
- (8) 3 מטוסי קשור;

ו. מסינע

- (1) סייסת הולבה 103;
- (2) סייסות קרב.

כ ו ר נ ה

4. החטיבה תפרץ על ציר כוונתילה - החעלה תכבוש את מעבר מיטלה, את חמד ואת נחל ותתבסס להגנה על ציר זה, יום ה"ע" 29 אוק 56.

ה ש י ס ה

5. כללי - המשימה תבוצע ע"י הצנחה גדוד חצי שעה לפני חטיבה ליד מעבר מיטלה אשר יתפוס את הפתח המערבי ויתבסס בו להגנה, יתר הכח לפי סדר התנועה כמצויין להלן יעבור את הגבול בשעה 291600 ינוע ויכבוש את חמד נקל יחבר עם הכח במעבר מיטלה, ויתארגן להגנה כשהגדוד המוצנח בפתח המערבי, גדוד שני בפתח המזרחי גדוד שלישי יתבסס בנחל; עתורה בח 2 פלוגות הסנקים ויחידו הטיור במרכז הגזרה.

טורי- ביוח

סודי ביותר

דף מס 15 מתוך 21 דפים

שלב 1 -

- (1) שלב א - תנועה לשטח הכנוס ליד בארות ערד תבוצע בליל 28-29 אוק;
- (2) שלב ב - צניחת גרוד חיר 890 ותנועת הכוחות לאורך הציר תחילת השלב 291500;
- (3) שלב ג - התבססות להגנה והפעלת פשיטות וסיורים.

לוח זמנים -

- (1) יציאה משטח הרכוז בעין חוסוב בשעה 290300;
- (2) תחילת התנועה משטח הכנוס שעה 290300;
- (3) מעבר הגבול ע"י החולץ שעה 291500;
- (4) צניחה גרוד 890 שעה 291645;

גדר המסע -

- (1) כח ד עם תדל שלו;
- (2) מפקדת החטיבה;
- (3) כח ב עם התול;
- (4) גרוד 25 פחות סוללה;
- (5) סוללה נ.ס.;
- (6) גמכ חתם 332;
- (7) יחידה חירורגית;
- (8) יחידת מסלול ח"א;
- (9) מחלקת שדה חגנ;
- (10) סוללה נ.ס.;

סודי - ביותר

סודי ביותר

דף מס 16 מתוך דפים

שליטים, כוחות ומשימות

מס סדר	השלב	הכוחות			המשימה	הערות
		הרכב	השם	המפקד		
1	א	גדוד חיר מוצנח 890 פחות פל.ג.	כח א	מג"ד 890	יצנה מסעריב למעבר מיטלה ויתבסס להגנה בפתח המערבי שלו וימנע פריצת אויב מזרחית לכוון התעלה	1
2	ב	גדוד חיר 88 ת"פ.1. מה שנקים קלה. 2. גר. שדה חתם 404 סוללה פחות 3. זרוע סמא	כח ב	מג"ד 88	יבצע בעקבות החלוץ יכבוש את נחל ויתבסס בה להגנה	
3	ב	גדוד 771	כח ג	מג"ד 771	יבצע בעקבות החלוץ עד פתח המזרח של מעבר המיטלה	
4	ב	יח. סיור קורט מכים נחל, פל. שנקים קלה פחות סחלקה, סוללה מגד. חתם 404 כתת שש ומחלקת שדה חתם	כח ד	סמ"ל דוירי	1. ישמש חלוץ בתנועה הכח. 2. יכבוש את נחל 3. יבצע בטהירות ויתחבר עם הכח המוצנח	
5	ג	גד. חיר מוצנח בסיוע ישיר גר. שדה חתם 404 פחות סוללה	כח א	כנ"ל	יתבסס להגנה במעבר המיטלה כנ"ל.	
6	ג	גד. חיר 88 כנ"ל ועוד מסוט קשר פחות סוללה מגד שדה חתם 404	כח ב	כנ"ל	1. יתבסס להגנה בסביבת נחל. 2. ימנע פריצת אויב & מכוון ביר כפכפה ומכיר חסנה 3. יפטרל את הציר על כונמילה ואת הציר ביר חסנה	
7	ג	גדוד 771 בסיוע ישיר 2 סוללות מגמכ חתם 332	כח ג	כנ"ל	יתבסס להגנה בפתח המזרחי של מעבר מיטלה	
8	ג	כנ"ל פחות סוללה מגד. שדה חתם 404 בסיוע ישיר מול מגמכ 332	כח ד	כנ"ל	1. יתמקם במרכז מעבר מיטלה וישמש עתודה חטיבתית 2. יבצע סיוריו ומשימות	

סודי - ביותר

סודי - ביותר

דף 17 מתוך דפים

7. ארטילריה

- א. אגוד הכוחות הארטיליריים במפורש בסבלת כוחות ומשימות;
- ב. סוללות נ.מ. בשעה תנועה תנוע סוללה אחת עם כח ב וסוללה שניה עם כח ג במקרה של התפקדאויב תבצעה הסוללות פרישת פתע בערכות תתקם סוללה אחת ליד הפתח המערבי של מעבר מיטלה.

8. בגרסה

- א. מחלקת שדה חהב תופעל למשימות חטיבתיות;
- ב. בשלב התנועה כתת שדה עם סגף מוקשים תחת פקוד כח ד.

9. סיוע אויר

- א. סיוע אויר יופעל ע"י קריאה מידית;
- ב. חלוקת זעזעות הקסא, זרוע אחת עם כח ב וזרוע אחת במפקדת חטיבה אשר תורר לפי הצורך לכוחות;
- ג. בקשה לסיוע אויר לכוחות אשר אין להם זרועות קסא תעוברנה ברשת הפקוד.

10. בשחון

- א. התנועה בלילה תעשה באורות סלאים, רווח בין סכונית ביום 100 מטר בין סכונית לסכונית;
- ב. יש לפתוח באש על מטוסי אויב סכל כלי הנשק;
- ג. על כל סכונית יהיה צופה אויר אשר יתן התראה על התקבות מטוסיים;
- ד. כמערכי הגנה ימונה הרכב ויוכנס לערוצים;
- ה. זהוי סכוניות סכויות אזרחיות ואחרות שאינן מסומנות בסמן צהל יסומנו ע"י צלב לבן על גב הסכונית ועל מכסה המסור; סכונית שלל תסומנה כנ"ל וכן על דפנות הסכוניות.

סגולה

11. ראה נספח ב אפסנאות ונספח ג שלישות.
12. עם כל כח גדלים של מים, סזון ודלק, שמור המלאי של המים ומזון ל-4 ימים
13. מזון ומים עבבר כל השח ליומיים יונחת בשדה ליד מעבר הסיטלה.

קשר

1. מקום ספקות:-
עקרת אחרי כח ד,
חבורת פקוד: בתנועה על רכב.
2. חלוקת קודים:-
ארטילריה 4 מתנות, דהיטים
גדוד 890: דהיטים, מכשירי כתיבה.

סודי / ביותר

דף מס. 18 מתוך 18 דפים

סודי - ביותר

בוור 88: שטות בחורות;
בוור 771: שטות בחורים;
כח ד (דוירי): חיות, עופות;
מפקדת החטיבה: ערים, ארצות הרים;

3. אמצעי קשר עקריים:-

- א. מלחום: רשת ת"ב, רשת תג"מ, רשת סיוע, רשת מנהלה, עוקרי ט.ר.ס.7 לסיוע אוידי;
- ב. קוי: בהתארגנות להחזקת היעורים;
- ג. סמנים מוסכמים: פנלים לכוון סיוע אוירי.

4. בטחון קשר:-

- א. פתיחת מכשירים עם יציאה משטח הכנוס;
- ב. דממה מלחזית עד אשור המרכזת או הוראת מפקד כח;
- ג. שמוש בקוד "אריה" בכל הרשתות;
- ד. קריאה קצרות ותהליך מקורי.

(-)

י"ח חופי - סא"ל

סמח"ט

בשם מפקד החטיבה.

סודי - ביותר

סודי - ביותר

דף מס. 25 מתוך דפים

ק ש ר

ר א ה

- מוסף מס 1 : מרשם רשת מלחום;
- מוסף מס 2 : טבלת קוד "אריה" (יומן בנפרד);
- מוסף מס 3 : הוראות קשר לרשת קטא ורשתות מטוסי סיווד;
- מוסף מס 4 : חלוקת כח אדם וציוד;

י ד י ע ר ת

- 1. ששח : סוכרי משנתה;
- 2. אריב : קו טלפון עילי בציר התנועה (פ) רשתות מלחום פועלות בת"ג ותב"מ

כ ר ו ב ה

- 3. להקים מערכת קשר לשליטה על הרוחות גורמים המסייעים וליחידות מקבילות.

ש י ט ה

- 4. מלחום: ראה מוסף מס 1 מרשם קשר מלחום כל הרשתות במאזנה מתמדת מ"ש פחות שלש, כל המכשירים ורושתו עד "ש" פחות עשר גודו 890 יפיעל את המכשיר הת"ג של מטוס הדקוטה עד הצניחה ברשת הפקוד החטיבתית נוסף למק. 10 עם הצניחה תופעל אתחלת מק. 109 שתוצנה על גופות שלושה חיליים.

- 5. קוונים: קוים יוקמו רק בתוך מפקדות ובין יחידות קוונות.

- 6. ד א ר: א. סכובי דאר פנימי ע"י רצים מיוחדים;

- ב. דאר לעורך ומסננו באמצעות מטוסי הפנוי;

- ג. יוני דאר: יו.עלו לפקוד דרום ולמתקני תל - נוף;

כוחות ומשימות

- 7. ראה מוסף מס 4 : חלוקת כח אדם וציוד.

א פ ס נ י ה

- 8. עם הרוחות לרובה סיווד, סוללות ומצברים ל-76 שעות.

- 9. תקונים - במפקדת החטבנה.

בטחון קשר

- 10. קודים : ראה מוסף מס 2.

- 11. דממת מלחום: עד שבירה לפי דואר מרכזת רשת או מפקד כח.

- 12. במקרה של חשש בפילה בידי האריב יש להסמיד ע"י שפיטת האוראות הקשר והקודים.

סודי - ביותר

117

סודי - ביותר

דף מס 26 מתוך דפים

הוראות קשר לרשתות קסא

ורשתות מטוסי סיור

1. כללי : לכל כח מכשרי ט.ר.ט. 7 לקשר עם מטוסי סיור.
2. אותו קריאה :

ק ר ק ע	א ר י ר
1 מפקדת חטיבה : דורון	101 : טייסת (סיסטר)
2 גדוד 890 : דורון	103 : טייסת (תובלה)
3 גדוד 88 : דורון	105 : טייסת (מוסטנג)
4 גדוד 771 : דורון	109 : טייסת (סיסטר)
5 כח ד(רוידי) : דורון	110 : טייסת (מוסקיטו)
6 פלוגת הסיור : דורון	113 : טייסת (אורגן)
	115 : טייסת (מוסקיטו)
	116 : טייסת (מוסטנג)
	117 : טייסת (מטאור)
	119 : טייסת (מטאור)
	140 : טייסת (הרוורד)

3. רשת מטוסי קשור וסיור

- א. מטוסי קשור וסיור של מפקדת החטיבה בהתאם להוראות הקשר של רשת הפקוד החטיבתית יפעלו מק. 10;
- ב. מטוסי פנוי - מק. 300 בהתאם להוראות הקשר של רשת מנהלה ופנוי.
- ג. מטוסי קשור לא בתוכניתם למפרע:-
 יחודו מעל הכח ויקראו בשדוקטס" 1 (מק. 300)
 פרפר 1 כאן פרפר
 הכח יענה במק. 300 (ערוץ 1) או במק. 10;
 תכף 40.0 "הלו פרפר כאן פרפר 2"

4. צדוניה:-

כל עם מטוס תובלתי ומטוסי סיור בערוץ ב

סודי - ביותר

מספר 27
מספר 27
מספר 27

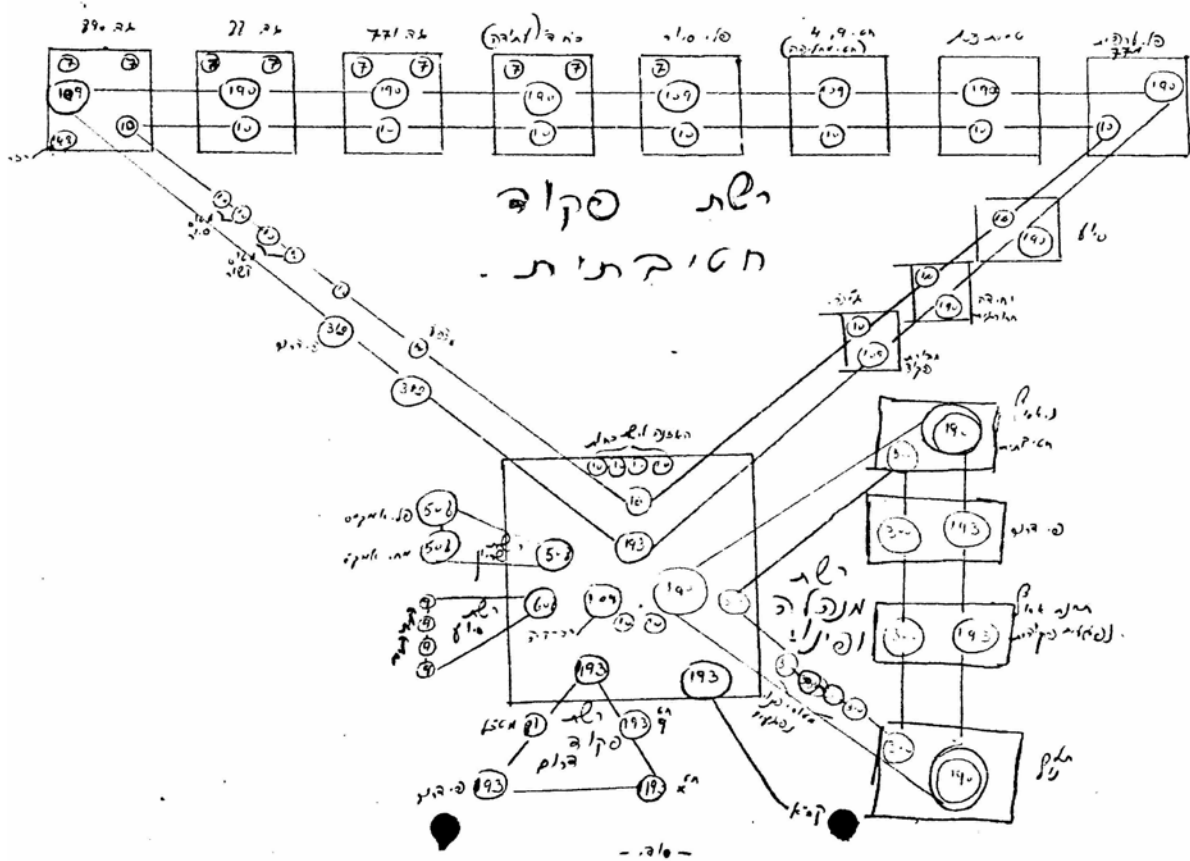
טוּר-בִּירוּר
-27-

כח או התחנה	מספר הייחודי לכל חלק החטיבות										מספר הייחודי לכל חלק החטיבות		כח אחר	מספר הייחודי לכל חלק החטיבות
	100	193	7.פ.ב.	10.פ.ב.	19.פ.ב.	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)	מספר עקרי (מלבן)		
מפקדה עסקית	1					8 (8x1)	7	1	1	1				16
חבורת הייחוד				2			2	1						1
מאסוף חטיבות				4	1		1							2
חלל חטיבות				4	1		1		1					2
מלוגת סיור			1	2		12 (4x3)	4	1						3
גודר 890			1	2	1	80 (5x6)	15	2						8
גודר 88			2	4	1	מקני	16		1					2
גודר 771			1	4	1	מקני	14		1					2
כח (עתודה)			1	4	1	16 (4x4)	8		1					4
מסך עורפית חל - נוף					6		6		2			1	2	2
מטוסי קטור וסיור							4							
דורגה חטיבות במפקדה עסקית														

טוּר-בִּירוּר

מילק קר אמאוס

תכנון

טודי ביותר

- 1 -

עמוד 39 מתוך עמודים

מבצע קדש

דוח סיכום, לקח ומסקנות
הקשר בחטיבה 202

הקדמה

1. מגמת דוח זה לסכם את הפעלה מערכת הקשר במבצע קדש, לסקור את ההכנות לעומת הבצוע, להסיק מסקנות לגבי הקנים בשירות, הדרכה, ותכנון מערכת קשר באה בחטיבת היר ובחטיבה מוצנחה.

התכנון וההכנות הראשוניות

2. השתתפו לראשונה בקבוצת הכנות החטיבתית לקראת קדש כחודש לפני יום "ע". התכנון הראשון שעליו עמדנו עד "ע" מיגים שלש היה כבוש אל עריש בשתוף חיל אוויר, חיל ים ע"י הצנחה שני גדודי חיר, הנחתת גדוד בדרך האוויר והנחתת גדוד בדרך הים. כן הנחתת או הצנחת ציוד בדרך הים והאוויר. התכנון זה בוצע באופן יסודי ללא לחץ זמן ותוך חשבו כל פרט ופרט כולל האום יסודי עם זרועות הים האוויר, עבור פקלים מפורטים להצנחת והנחתת ציוד קשר בכל שלבי הפעולה, אמוץ היילים של פלוגת הקשר החטיבתית בשתוף פעולה עם ח"א ע"י תכנון אמונם בעבודה במטוסיט המפקדה מוטסת ובציוד של מטוס המפקדה. כל ההכנות נעשו מבלי שאיש מפל הקשר מלבדי והוא יודע את פרטי הפעולה. התכנון התבסס על עבודה בציוד חדש (מ.מ. 109,6,10).
ב"ע" מינוס שלש שעה 2330 בלילה נקראה קבוצת פקודות (היה זה ביום ה 26 אוק) בה נמסר על כטול ההכנות הקודם ועל בצוע קדש לפי התכנון שאמנם בוצע. מועד היציאה לשטח הרכוז נקבע ליום שבר בחצות. לפי התכנון המקורי היה על החטיבה לקבל את הציוד החדש ב"ע" מינוס השע.
למרות הזמן הקצר שעמד לרשותי החלטתי להחליף את הציוד ולפעול עם הציוד החדש. ולפי המלצת קשור לא הוחלפו כל מכשירי מ.מ. 190 כ.מ.ק 109 אלא כחלקם בלבד. תכנון הקשר התבסס על קשר אלחוט בהתאם למרשם הקשר האלחוט (ראה מוסף מס 1 מרשם קשר אלחוט - קדש -) כמו-כן נלקחה בחשבון אפשרות בניית מערכת קשר קוי בכל עת צורך.

הבצוע

3. התנועה לשטח הרכוז בעין חצבה בוצעה במשך יום ראשון 28 אוק לפני כן גויסו 23 חיילי יחידת ההשלמה, הוחלף ציוד הקשר בכל החטיבה חולקו הוראות קשר ליחידות המטנה. רשות כל הציוד בוצע בליל יום א - שעות מספר לפני היציאה לשטח הכנוס בבארזה עורד.
4. עם היציאה מעין חצבה לבארזה עורד הופעלו רשתות האלחוט הוך שמירה על דממה אלחוטית. הדממה נשברה לפי הוראות מפקד החטיבה עם היציאה משטח הכנוס לעבר הגבול הבין לאומי ביום 3 בצהריים. בשעה זאת הופעלו רשתות הח"ב והח"בם לצורך שליטה על שירת החטיבה שנמשכה לאורך 30 - 20 ק"מ. הקשר פעל עם כי היו חקלות מפעם לפעם בעקר עקב עייפות האנשים שלרובם היה זה מסע הוך חוסר שינה במשך שני לילות.
ב 021630 לערך כשהינו בסביבות הגבול הבין הלאומי ליד כונחילה עברו מעלינו המטוסיט שהטיסו את גדוד 890 למקום ההצנחה - במרחק כ-200 ק"מ.
הקשר בשעה כבוש כונחילה היה תקין פחות או יותר והתבסס בעיקר על מ.מ. 10 בסיוע מטוס קישור.
בשעה 2200 בערך הוקם הקשר הראשון עם הגדוד שצנח (מרחק 200 ק"מ) במ.מ. 10. הקשר שהיה בתוך ישיר של מטוס פיפר היה תקין ונתקבלו הדווחים הראשוניים. קשר 109 עם גדוד 890 לא הוקם עד למחרת בצהריים. אח"כ התברר שמכשיר מ.מ. 109 שאחו צנחו החרסן ורק המכשיר השני (109) שהוצנח ע"י הספקה בהיסס הופעל. הקשר ליחידות החטיבה בשעה התנועה מכונחילה לנחל ולמיטלה היה תקין פחות או יותר. הקשר לפקוד דרום היה לקוי:
א. בשעה התנועה בגלל חוסראפשרויות לעבוד ברקש אחד בתנועה.
ב. הקשר שלנו עם הפקוד היה ברשת בה היו כוחות נוספים והעומס על הרשת היה רב ביותר.
בחמד (יום ג בבוקר) הוקם קשר תקין עם הפקוד וכך הופעלה רשת הקסא שהיה צנור יעיל לאינפורמציה ודרישת הספקה, דלק וציוד.
עם התזוזה מחמד לנחל ומשם לצומת המיטלה לא היו שינויים. הוקם קשר תקין גדוד 890. הקשר בתוך החטיבה היה לקוי במדה מסוימת עקב עייפות המפעילים אך לא הייתה הפסקה כל שהיא בשליטה ע"י נצול כל אמצעי הקשר לסרוגין.
ביום ד בבוקר עם הפגישה עם גדוד 890 התמקמה המפקדה בצומת המיטלה הוקמה מערכת קר קוי לכוחות הקרובים ובתוך המפקדה. מערכת הקשר האלחוי נכנסה להפוגה קלה. החקלה העיקרית בשלב זה היה הקשר עם פקוד דרום (שהיה בשני עורקים: א. עורק החטיבה. ב. עורק קצין הקשור של הפקוד עם רקש אחד א").

טודי-ביותר

טודי ביותר

- 2 -

עמוד 40 מתוך עמודים

נהגלו שיבושים בהוראות הקשר כשהפיקוד הופיע בחכף לא נכון ואבד השליטה על הרשה כן היו ליקויים בכס ששהפיקוד השתמש במפתחות לא נכונים. לזאת נוסף חוסר האינפורמציה המודיעינית שהעמידה את החטיבה במצב איפול לגבי המצב הכללי שלא באשמת מערכת הקשר. חקון ליקוי זה בא בעוברינו לפקוד המצפץ והוקם נוסף לקסא עורך חח' ל. שני עורקים אלו פעלו ביעילות רבה ואפשרו מגע הדוק ביותר עם המצפץ.

קרב המיטלה

5. ביום ד' בצהריים יצא גדוד 88 עם חלק מכה ד לסיוור אליס במיצרי המיטלה. מערכת הקשר הקיימת הייתה בריכה לענות על צורכי טיור זה. בגלל המרחק והשטח המבוחר הועלתה חחנה ביניים לצוק גבוהה. מפקד הטיור שהיה הסמחט צוייד במ.ק. 10, מ.ק. 190 וכן זרוע קסא וס.ר.מ.7. עם כניסת הכח למיצרים וההחלפות באויב לא היה הקשר רצוף בגלל השטח המבוחר. בכל זאת הייתה בידי המהט המונח הקרב ועל סמך זאת הכניס כוחות נוספים - את פלוגת הטיור החטיבתי. פלוגה זו הייתה חלק מכה ד ונשלח לסייע לגדוד 88. הקשר שלה עם מפקד פח 4 היה לקוי חלק מזמן הלהיטה בגלל מסוך ועם מגד 88 לא יכלו להתקשר כיון שברשותם לא היו הוראות קשר של הגדוד. ההוראות לא יכלו להמסר ליחידה זו שהוכנסה לקרב במהירות רבה. המגמה הייתה שהקשר יבוצע באמצעות מפקד כח ד אך קשר זה היה כאמור לא רצוף. בקרב זה ששבש את מסגרת המבנה הרגיל של החטיבה קויים אליו הקשר שבאמצעות אלתורים רבים כגון תוך חחנה מפקד החטיבה בין חחנה מנימיות של גדודים, העברת דיווחים באמצעות זרוע קסא שהייתה בשיירת הטיור למצפץ ומסס למפקד החטיבה, ניצול מטוסי קרב להעברת ידיעות בין כוחות קרקע בעזרת ס.ר.מ.7 של הכוחות וכו'.

התארגנות מחדש

6. ביום קרב המיטלה התארגנה החטיבה מחדש ואחה מערכת הקשר, הוקמה מערכת קשר קויה מסועפת לטל גורמי החטיבה ושופרו מערכות הקשר האלחומי הפנימי ולמצפץ.

סיכום הלחימה

7. שתי פלוגות מגדוד 88 הוצאו ביום ה' בלילה לחל-גוף הם היו מיועדות לצניחה בא טור במוצאי שבר עם כח נוסף וחבורת פקוד חטיבתי. כונתי היחה לשלוח אתם חולית אלחוטאים עם מ.ק. 109 אך מפקה החטיבה הורה לי לא לשלוח אותם ביום ה' אלא ביום ו' בגלל חוסר מקום במטוסים. למחרת התברר ששתי הפלוגות תצנחנה עוד ביום ו' ועליהם אורפו אלחוטאים וקצין קשר מהעורף. ביום ו' ירד גדוד 890 לרט טווד. החליף אותו גדוד מחט 4. גדוד זה הוכנס לרשה של החטיבה. נסיון להקים קשר קוי עילי לגדוד 771 שיטב בנהל (70 ק"מ) נכשל בגלל נתוקים רבים בקו. הקשר עם גדוד 890 בטווד במשך היום היה תקין אך בלילה לא הוקם קשר אחר. במוצאי שבת שעה 2300 נתקבלה החלטה להורות לגדוד לנוע מיד לכיוון גדוד 88 בא טור. כיון שלא היה קשר ישיר אחר ולא היה הרשותינו מטוס פיסר המריא דקוטה שהיה בשרה, טס מעל הגדוד. כששמע קצין הקשר הגדודי מטוס מעליו פחה מכשיר ס.ר.מ.7. ו.מ.ק. 10 וכן הועברה אליו פקודה התזוזה. ביום א' בגוקר חזרה מפקדת החטיבה לחל-גוף.

ל ק ה

8. כללי: צורת לחימת החטיבה היחה לא מקובלת מבחינת המרקם בין הכוחות. למרות זאת היחה שליטה על הכוחות הודות לאלתורים, מסירותה של עובדי מערכת הקשר, האוס והבנה בין קצני הקשר וסיוע בלתי מוקבל מצד מפקד החטיבה ומשהו. הגדרת מערכת הקשר של החטיבה בפעולה זו בתמצית היא: מבחינת המפקד היחה השליטה טובה אך מבחינת קצין הקשר היו מספר ליקויים שרובם היו אובייקטיביים.

הצטידות

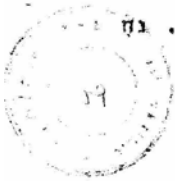
9. תקן ציוד הקשר של החטיבה ענה לחלוטין על הדרישות. החלפת הציוד שבוצעה בחפזון רב אמנה הקשתה אך בוצעה במלואה. מלאי הסוללות הספיק ברוחה ל 6 ימי לחימה. כן לא נדרשה לשטח הימים הראשונים כל חוספת של צלם או ציוד בפקוח. אשר לכשירות ואמינות הציוד:
א. מ.ק. 10 מכשיר טוב שמבחינת טווח דומה למ.ק. 300. ליקויים במכשיר זה נבעו בעקר מחוסר אמון ותרגול מספיק של המפעילים. בעקר יש להרגיש את פעולת הכיול והרשות המדויק של מכשיר זה. עם אנ-1292 אפשר להגיע אחר לקשר ברחקים גדולים מאד (כמו עם גדוד 890-200 ק"מ בעזרת מטוס קשור). הסוללות טובות.

טודי-ביותר

סודי-ביותר

- 3 -

עמוד 41 מתוך עמודים 9

ב. מ.ק. 6 מכשיר מצויין ללא הסתייגות.

ג. מ.ק. 109 מכשיר מצויין ליחידות מוצנחות או יחידות החנועה ברגל, וכן להפעלה ומשוט יחסית.

חסרונות:

(1) רמת ומנוחה מיישרת מהקלקלים לעיתים קרובות
(2) כולל אביזרים רבים.

יתרונות:

(1) נוחות תכפית רחב המאפשר שמוש נכון לתחכי המכסים
(2) מקלט מצויין
(3) אנטנות נוחות ומדויקות להפליא.

ד. בקש אתר X טוב בהנוחה. רע מאד כנטיעה. הציוד טובל מחנודות בשעת החנועה - בעיקר מבחינת המתקן. אין אפשרות לעבוד חוץ כניעה.

ה. ט.ר.ס. 7 מכשיר מצויין לקשר עם ח"א (ראה להלן).
ו. מפזר כבלים מתקן אידיאלי לסלילת קוים בלחץ זמן.

בטחון קשר

10. השחמשנו בשלושה אמצעים:

א. מח"פ - לקשר אחורה

ב. קוד אריה - קוד בנוי לפי המלכוד אך עם מונחים המהאימים לשפה, יחידות, ושמות מפקדים של גזרה פעולת החטיבה.

ג. שדור גלוי.

כל שלשה השיטות היו יעילות בתנאי החטיבה. החסרון היה שפקוד דרום ומצטע לא היה מוכן לעבודה בקוד אריה למרות שהוא נמסר להם. במקום זה נהלו שיחות גלויות. בתוך החטיבה השחמשנו בקוד זה לעיתים קרובות ובזמן המתאים, אשר לגלוי: אמנם תנאי הקרב לא אפשרו שמוש בקודים אך לעיתים הועברו הידיעות גלויות גם כשאתוריה ולא היה הכרח. הסיבה נבעה כנראה מכך שלא היה מספיק זמן להרגיל את המפקדים ולהנך אותם בשמוש בקוד אריה.

הספקה בהיטם

11. החל מיום ו' התחלנו לבקש הספקת ציוד קשר (סוללות, מצברים ומרכזיות) לקראת לחימה של שבוע נוסף. הציוד הגיע במהירות וללא תקלות.

קשר עם חיל אויר

12. הקשר עם כוחות ח"א על כל שלוחותיו (קשור וסיור, סיוע וחובלה) היה יעיל. הטבה העקרית היתה הכרת האפשרויות וידיעה כיצד לנצלם, גם ההיכרות האישית השפיעה לטובה על הסיוע ההדדי (מבחינת קשר) (ראה מסקנות). העובדה שלכל כח שלנו היה ט.ר.ס. 7 עם מפעילים סייעה מאד ומנעה כל אפשרות של הפצצת כוחות שלנו. כך סייע לא אחת לאתור מדויק של כח האויב גם עם לא היתה זרוע קסא בנמצא. הענותם של הסיסים של כל סוג המסוטים למשאלותינו שענינו קשר ראוי לציון מיוחד.

מסקנות והמלצות

רמת אמון

13. א. חודש לפני הפעולה החלה פל הקשר להתאמן אמוץ אינטנסיבי בעקר בהכרת ציוד חדש והקמת קשר בתנאי לחץ. למרות זאת לא היה האמוץ מספיק והחלילים היו עייפים עד מות לאחר שני לילות של שינה לא מספיקה.
מסקנה: אין להסתפק באמוץ מצצועי ברמה גבוהה אלא יש להגיע גם לכשר סבילות גבוהה של מפעילי הקשר אלחוטנים, קוונים, צפנים, טכנאים מחסנאים.

ב. יש לאמן את האנשים להכיר את היחידות הפועלות ברשת על הפקידותן ושמות מפקדיהן. כמו כן יש לתת לחיילים ידיעות רבות ככל האפשר על המתרחש בשדה המערכה בכדי להגביר בהם את רגש האחריות לגבי תפקידם. חיל שאינו יודע על המתרחש לעולם לא יתאמץ לסיים קשר עם היחידות כאותו חיל הבקיא בתפקידי היחידות ומצבם.

ג. כל חיל מפלוגת הקשר החטיבתית חייב להיות:

- (1) קשר טוב
- (2) קוץ טוב
- (3) רובאי ואיש שדה טוב - ובעל כשר לא פחות מאשר חיילי החיר מהיוחז מצוין

לכח לוחם ומספקר בו הוא צריך להגן על עצמו, לסייע לקרב ונוסף לזאת לקיים את הקשר החת אש.

סודי ביותר

50. הקרב במטלה

- א. בגלל הנאי השטח הקשים, סבל קשר זה מפסוכים וכן משנויים של מבנה הכוחות, אשר אלצו את הקשר אף הוא להפש אתוריים.
- ב. הקשר למפקד הסיור - הסמח"ס - קוייט באמצעות טק-10 עם ממטר, טק-191, וכן צוייד הסיור עם זרוע קס"א וט.ר.ס. 7.
- ג. הקשר עם הסמח"ס לא היה רצוף כל הזמן בגלל מסוך; לתגברת שנשלחה, לא היו הוראות קשר של גדוד 88 והקשר בין הכוחות היה לקוי.
- ד. ראויים לציון האלתוריים שבוצעו, שכללו תוך תחנת המח"ס ברשתות הפנימיות של הגדודים, העברת דווחים באמצעות ניידת הקס"א למצפ"ע ומשם למפקד החטיבה וניצול מסוסי קרב להעברת ידיעות בין כוחות הקרקע בעזרת ט.ר.ס. 7 של הכוחות.

²⁸ ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, 379-1034/1965.